

Nr 35.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av priserna på fisk under budgetåret 1952/53, m. m., i vad propositionen hänvisats till jordbruksutskottet, jämte i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen den 29 februari 1952 avlåten proposition, nr 96, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att *dels* antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om viss reglering av handeln med fisk, m. m., *dels* medgiva, att för tiden till och med den 30 juni 1953 reglering av priserna på fisk ävensom av exporten av fisk av vissa slag må anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som förordats i propositionen.

Propositionen har hänvisats till behandling av lagutskott såvitt angår förordningsförslaget och i övrigt till jordbruksutskottet.

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen

1) I: 45 av herr *Spetz* och II: 44, likalydande, av herr *Utbult m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att från och med den 1 juli 1952 inrätta en befattning som fiskeriattaché och till bestridande av kostnaderna för denna befattning för budgetåret 1952/53 anvisa erforderligt anslag;

2) I: 391 av herr *Persson, Karl*, i vilken motion föreslagits, att riksdagen måtte uttala sig för att exporten av fisk till icke centraliserade marknader skall vara fri för sådana ekonomiska fiskarorganisationer, som anse sig hava fördel av densamma, samt att riksdagen i övrigt vid behandlingen av förevarande proposition måtte beakta vad i motionen anförts, eventuellt anhålla hos Kungl. Maj:t om en förnyad utredning av hithörande spørsmål;

3) II: 523 av herr *Dickson*, i vilken motion hemställts, att riksdagen måtte uttala, att bestämmelserna rörande fiskexport till länder med centraliserad marknad icke äro tillämpliga å fiskexporten till andra länder samt att i övrigt de synpunkter, som anförts i motionen, måtte beaktas.

Av motionerna ha I: 45 och II: 44 hänvisats till jordbruksutskottet, medan motionerna I: 391 och II: 523 hänvisats till lagutskott, i vad de kunde angå de delar av propositionen som hänvisats till sådant utskott, och i övrigt till jordbruksutskottet.

Beträffande det närmare innehållet i motionerna får utskottet hänvisa till dessa.

Inledning.

I förordningen den 17 juni 1948 (nr 311) om viss reglering av handeln med fisk, m. m., vilken förordning erhållit fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1952, äro bestämmelser meddelade om handelsreglering — grundad på auktorisation av s. k. producentföreningar — och om prisregleringsavgift på fisk. Enligt kungörelsen den 9 juni 1950 (nr 324) angående allmänt exportförbud med däri genom kungörelsen den 10 november 1950 (nr 576) gjorda ändringar fordras i princip tillstånd av statens jordbruksnämnd för export av fisk och fiskprodukter.

Genom beslut den 8 juni 1951 bemyndigade Kungl. Maj:t statens jordbruksnämnd att för tiden till och med den 30 juni 1952, i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som angivits i proposition nr 81 till 1951 års riksdag samt jordbruksutskottets utlåtande nr 40/1951, anordna reglering av priserna på fisk samt av exporten av fisk av vissa slag ävensom förordna om upptagande av prisregleringsavgift å fisk enligt 5 § nyssnämnda förordning. I samma beslut föreskrev Kungl. Maj:t, att de lån å 500 000, 2 500 000 och 500 000 kronor som Kungl. Maj:t genom särskilda beslut år 1946 beviljat de tre s. k. prisregleringsföreningarna, nämligen Ostkustfisk, centralförening u. p. a., Västkustfisk, förening u. p. a. och Sydkustfisk, förening u. p. a., skulle få innehavas räntefritt jämväl för tiden den 1 juli 1951—den 30 juni 1952 såvitt gällde lånens halva belopp samt att lånen till återstående del under nämnda tid skulle löpa med 3,5 procent ränta. Kungl. Maj:t föreskrev vidare, att kostnaderna för kvalitetskontroll vid export av fisk och fiskprodukter skulle, i den mån de icke täcktes av exportörernas kontrollavgifter, bestridas av medel, som stode till förfogande för fiskprisregleringsverksamheten.

Prisregleringen m. m.

Rörande *innebörden av den nu tillämpade regleringen* av priserna på fisk får utskottet hänvisa till s. 8 i propositionen.

I skrivelse den 29 januari 1952 har statens jordbruksnämnd framlagt förslag rörande pris- och exportregleringen på fisk efter den 30 juni 1952 m. m. Jordbruksnämnden ger i skrivelsen inledningsvis en översikt av fångst- och prisutvecklingen inom fisket samt lämnar i anslutning därtill vissa uppgifter angående exporten av fisk och fiskprodukter, fiskkonsumtionen inom landet och prisutvecklingen för fiskets förnödenheter. Redogörelse härför återfinnes å s. 9—10 i propositionen.

I fråga om *det ekonomiska resultatet av statens hittillsvarande verksamhet beträffande prisregleringen å fisk* hänvisar jordbruksnämnden till en inom nämnden upprättad tablå, vilken bifogats statsrådsprotokollet såsom *bi-*

laga 2. Av denna framgår, bland annat, att på prisregleringsverksamheten per den 1 januari 1952 föreligger en behållning av inemot 2,3 miljoner kronor, medan behållningen ett år tidigare utgjorde ej fullt 1,3 miljoner kronor. Att behållningen i prisregleringskassan ökat anges huvudsakligen bero på att avsättningsförhållandena för fisk, närmast i fråga om exporten, under det gångna året varit relativt gynnsamma. Utbetalningarna av pristilllägg och prisutjämningsmedel för fisköverskott ha därför icke blivit av samma storleksordning som under år 1950. Härtill kommer enligt nämnden att inkomsterna av regleringsavgifter år 1951 ökat ej obetydligt jämfört med nästföregående år, framför allt på grund av att området för avgiftsbeläggningen utvidgats att omfatta även islandssill samt norsk stor- och vårsill. Av tablån framgår vidare, att för väst- och ostkustens prisregleringsområden utgifterna vid årsskiftet i form av pristilllägg m. m. överstiga summan av inom områdena inlutna regleringsavgifter med omkring 165 000 respektive 765 000 kronor, medan sydkustens prisregleringsområde däremot uppvisar en behållning av inemot 180 000 kronor. För att i möjligaste mån utjämna den skillnad, som de senaste åren förelegat mellan avgiftsbeloppet från strömmingsregleringen och utgifterna för samma reglering, har nämnden emellertid, såsom framgår av det föregående, från och med den 1 december 1951 höjt regleringsavgiften på strömming till 4 öre per kilogram.

Nämnden betecknar de tre prisregleringsföreningarnas ekonomiska ställning såsom relativt tillfredsställande. Föreningarna Ostkustfisk och Sydkustfisk innehade vid årsskiftet endast obetydliga varulager, medan föreningen Västkustfisk redovisar ett ganska betydande lager av huvudsakligen salt sill. Samtliga föreningar redovisa vid årsskiftet tillgångar överstigande föreningarnas skulder.

Jordbruksnämnden behandlar härefter *frågan om fortsatt handels- och prisreglering på fisk efter utgången av innevarande budgetår.* Nämnden upplyser därvid att den haft överläggningar med representanter för vederbörande fiskareorganisationer samt för sammanslutningar av fiskhandlare och saltsillhandlare m. fl., varvid dessa beretts tillfälle att anföra sina synpunkter på frågan. Överläggningar ha därjämte ägt rum med nämndens råd i fiskregleringsfrågor.

Rörande vad som förekommit vid dessa överläggningar anför jordbruksnämnden till en början, att det från fiskareorganisationernas sida framhållits, att behov föreligger av en fortsatt prisreglering på fisk. Liksom tidigare har uttryckts tillfredsställelse med det hittills tillämpade regleringssystemet och förordats en fortsatt prisreglering efter i huvudsak oförändrade grunder. Dessa innebära, bland annat, att nämnden, om förutsättningar härför föreligga, äger rätt att dels utvidga prisregleringen att omfatta foder- och konservströmming samt på sydkusten ilandförd makrill, horngädda och skrubba, dels ock genomföra prisreglering på torsk på ostkusten norr om Blekinge enligt det på väst- och sydkusten gällande systemet.

Föreningen Ostkustfisk har anhållit, bland annat, att medel genom anslag

på riksstaten skola ställas till förfogande för en höjning av garantipriserna på strömming samt för genomförande av prisreglering på torsk ilandförd norr om Blekinge. Prisregleringsföreningarna ha vidare hemställt, att de statslån de erhållit under nästkommande budgetår skola få åtnjutas räntefritt till lånens fulla belopp och att i detta avseende en återgång sålunda skall ske till vad som gällde under budgetåret 1950/51. Som grund för denna hemställan har åberopats dels att statsverket räntefritt disponerar i regleringskassan kvarstående behållningar och dels att ökade anspråk i form av höjda garantipriser kunna komma att ställas på föreningarna. I anslutning härtill ha prisregleringsföreningarna uttalat, att det knappast är möjligt för dem att påbörja amorteringen av statslånen under nästa budgetår, enär någon skattelättnad ej medgetts för hos föreningarna uppkommande årsvinst. Vad angår handelsregleringen på fisk ha fiskareorganisationerna enhälligt tillstyrkt en förlängning av gällande förordning i ämnet. Föreningen Ostkustfisk har anhållit att ifrågavarande förordning skall förlängas till och med den 30 juni 1957. Sistnämnda förening har dessutom hemställt om viss utvidgning av förordningens ansvarsbestämmelser.

Jordbruksnämnden anför vidare, att även färskfiskhandelns representanter i stort sett, liksom tidigare, vitsordat lämpligheten av det nuvarande prisregleringssystemet. Däremot ha de i princip motsatt sig yrkandet från fiskarehåll om en förlängning av förordningen om reglering av handeln med fisk och om fortsatt giltighet av de auktorisationer som meddelats producentföreningarna på ostkusten. I sistnämnda hänseende ha emellertid fiskhandelns representanter i jordbruksnämndens råd väckt förslag om att en statlig utredning borde närmare granska producentföreningarnas verksamhet och utreda behovet av fortsatta auktorisationer. I avvaktan på det resultat en dylik utredning kan komma till ha de icke velat motsätta sig, att de för producentföreningarna meddelade tillstånden förlängas att gälla under nästa budgetår. Från saltsillhandlarehåll har framhållits betydelsen av att, bland annat, priser och fångstbegränsningar anpassas efter marknadsförhållandena.

För egen del anför jordbruksnämnden, att den finner övervägande skäl tala för att det nuvarande systemet för prisregleringen på fisk skall bibehållas jämväl under budgetåret 1952/53. Nämnden framhåller att även om produktions- och avsättningsförhållandena ha varit relativt gynnsamma under det gångna året, har behov dock förelegat av visst prisstöd för fiskarna med hänsyn, framför allt, till den fortgående prisstegringen på fiskets förnödenheter och till den allmänna fördyringen. Minimipriserna synas effektivt ha bidragit till att hålla priserna på fisk uppe på en högre nivå än den marknadsmässigt betingade. En avveckling av prisstödet skulle därför med all sannolikhet få till följd en ur fiskarens synpunkt ej skäligen sänkning av genomsnittspriserna på fisk. Prisregleringen har vidare alltså medverkat till en utjämning av de förluster, som eljest kunna drabba enskilda fiskare i överskottssituationer.

Jordbruksnämnden framhåller även vikten av att försiktighet iakttages

vid ransonering eller annan reglering av fångsterna så att ett rationellt bedrivande av fisket icke motverkas. Det är vidare enligt nämndens uppfattning i nuvarande läge angeläget med återhållsamhet i fråga om nybeställningar av fiskebåtar. Nämnden tillägger, att den uppmärksammat att under den senaste tiden en påtaglig tendens till dylik återhållsamhet gjort sig gällande och att den förutsätter att även i fortsättningen en viss försiktighet skall iakttagas i förevarande hänseende.

Vad angår avsättningen av fisk på den inhemska marknaden anför jordbruksnämnden, att under de senaste åren ansträngningar gjorts för att öka fiskkonsumtionen inom landet. Sålunda ha åtgärder vidtagits för ett ökat tillhandahållande av en mera lagringsduglig vara, speciellt färsk och frusen torskfilé. Vidare har eftersträfvats en förbättring av kvaliteten på fisk genom att förefintliga möjligheter i viss utsträckning utnyttjats för att förkorta tiden mellan ilandföringen av fisk och försäljningen. Åtgärder av hithörande slag, vilka möjliggöra en mera regelbunden tillförsel av fisk till jämnare priser och bättre kvalitet, äro enligt nämnden av stor betydelse. Fortsatt uppmärksamhet bör därför ägnas dessa frågor. Nämnden påpekar även, att från fiskets och fiskhandelns organisationer betonats angelägenheten ur avsättningssynpunkt av att lämpliga transportmedel i erforderlig omfattning samt goda kommunikationsförbindelser — ej minst i fråga om järnvägarna — finnas för befraktning av fisk.

Jordbruksnämnden understryker vidare att vid bedömandet av avsättningsfrågan framför allt måste beaktas, att det svenska havsfisket, särskilt västkustfisket, i hög grad är beroende av exporten. Utfallet av exporten bidrager därför i ej oväsentlig mån till det svenska fiskets lönsamhet. Enligt nämndens åsikt torde det senaste årets goda exportkonjunkturen komma att bestå under innevarande år. Vissa tendenser till importrestriktioner ha emellertid gjort sig gällande, vilka kunna komma att försvåra avsättningen på exportmarknaden. Särskilt nämnes i detta sammanhang, att i Frankrike redan genomförts och i Storbritannien ifrågasatts vissa mera genomgripande begränsningar i fråga om importen av fisk. Dylika åtgärder kunna enligt nämnden med stor sannolikhet få till följd, att konkurrensen på för Sverige mera betydelsefulla avnämareländer skärpes med ty åtföljande vikande exportpriser.

Med hänsyn till prisregleringsverksamhetens omfattning tillstyrker jordbruksnämnden, att regleringsföreningarna jämväl under nästa budgetår skola få disponera hela det dem tillerkända statliga lånekapitalet, däribland den föreningen Västkustfisk och föreningen Sydkustfisk beviljade riksbankskrediten. Plan för de egentliga lånens amortering anses böra fastställas först längre fram, sedan föreningarna själva hunnit bilda för rörelsens bedrivande erforderligt kapital.

Vad angår *medelsbehovet för den fortsatta utbetalningen av pristillägg och prisutjämningsbidrag* uttalar jordbruksnämnden att prisregleringen i princip bör vara självförsörjande, d. v. s. den bör handhavas så att utgifterna

för densamma täckas av regleringsavgifter ävensom av det till prisregleringen överförda beloppet från clearingkassan för fisk. I överensstämmelse härmed finner nämnden det icke påkallat att nu ifrågasätta anslag på rikstaten för prisreglering på fisk. Vid ändrade förhållanden kunna emellertid sådana svårigheter eventuellt uppstå, att för regleringsverksamhetens upprätthållande ekonomiskt stöd erfordras även i annan form än genom upptagande av prisregleringsavgifter.

Regleringen av exporten av fisk, m. m.

I sin framställning erinrar jordbruksnämnden om att det för export av fisk och fiskprodukter i princip fordras licens av jordbruksnämnden [kung. den 9 juni 1950 (nr 324) angående allmänt exportförbud; ändrad genom kung. nr 576/1950]. Fisk och fiskprodukter äro emellertid sedan den 1 december 1950 upptagna bland de varuslag, som äro föremål för s. k. villkorlig exportfrilistning. Detta innebär att de under vissa förutsättningar tills vidare få exporteras utan särskild licens till länder och valutaområden inom det s. k. OEEC-blocket och dessutom till samtliga länder i Nord-, Mellan- och Sydamerika med undantag numera av Argentina. Bland de förutsättningar, som jordbruksnämnden uppställt för frilistningen, märkas dels att den får utnyttjas endast av affärsföretag, som är infört i svenskt firma-, förenings- eller aktiebolagsregister, dels att fisk, som exporteras, skall vara inköpt enligt gällande bestämmelser om reglering av handeln med fisk samt om prisreglering beträffande fisk, dels att företag som önskar utnyttja frilistningen låter hos jordbruksnämnden registrera en förbindelse om iakttagande av de för licensfriheten uppställda villkoren.

Jordbruksnämnden anför vidare att den i sådana frågor om export av fisk och fiskprodukter, som äro av intresse för hela den svenska fiskerinäringen eller eljest av mera allmän betydelse, inhämtar uttalande från det så kallade *fiskexportrådet*. Härom anför nämnden följande.

Fiskexportrådet består av representanter för de olika fiskexportintressena — fiskarena, färskfiskhandlarna, salteriföretagen och konservindustrin — på västkusten (Bohuslän, Västergötland och Halland), sydkusten (Skåne och Blekinge) samt ostkusten (de östra kustlandskapen i övrigt).

Fiskexportrådet kallas av nämnden till sammanträde, bland annat, för att utröna olika exportönskemål inför förestående handelsavtalsförhandlingar, diskutera fördelning mellan olika kustområden av redan erhållna exportkontingenter i handelsöverenskommelser mellan Sverige och länder, där importen av fisk och fiskprodukter är centraliserad, och rådgöra om olika möjligheter att främja och stödja fiskexporten i allmänhet. Ett behov har förelegat av regelbundet återkommande sammanträden för behandling av uppkommande spörsmål.

Exporten till länder med centraliserad import har koncentrerats till vissa organ, vilka under särskilda förutsättningar tillerkänts ensamrätt till export-

licenserna på ifrågavarande länder. Beträffande dessa organs sammansättning och de förutsättningar, som gälla för att exportlicenserna skola förbehållas dem, anför jordbruksnämnden följande.

För fisk från västkusten med undantag av skarpsill och de fiskslag i övrigt, som nämnden kan komma att bestämma, utställas exportlicenser för närvarande endast på Västkustfisk, förening u. p. a. Såsom villkor för att föreningen ensam erhåller licenserna gäller, att föreningen skall, på sätt nämnden godkänner, bereda den enskilda exporthandeln (färskfiskhandeln och salteriföretagen) tillfälle att deltaga vid förhandlingar om avslut med den utländska köparen och i leveranserna på träffat avslut. När det gäller export av salt sill sker samverkan mellan fiskare och exporthandel inom ett särskilt organ, kallat Exportutskottet för svensk saltsill. I detta fall utställs exportlicens på föreningen Västkustfisk för exportutskottets räkning. Frågan om en fastare organisationsform för samarbetet mellan de olika exportintressena synes efter de överläggningar, som ägt rum med berörda parter, för närvarande icke vara aktuell.

För fisk från sydkusten med undantag för fiskslag, som nämnden kan komma att bestämma, beviljas under vissa förutsättningar exportlicenser tills vidare uteslutande den av fiskare och handel för den ifrågavarande exporten med nämndens godkännande bildade föreningen Sydsvensk exportfisk, förening u. p. a. Som förutsättning för att föreningen skall åtnjuta ensamrätt till licenser har bland annat föreskrivits, att föreningen och dess verksamhet skall vara underkastad jordbruksnämndens överinseende och att dess styrelse skall ha en opartisk ordförande, utsedd av nämnden. Vidare skall föreningens verksamhet bedrivas efter vissa av jordbruksnämnden godkända riktlinjer och föreningen skall vara skyldig att ställa sig till efterrättelse de beslut rörande medlemskap, styrelsens sammansättning, kvoteringar, stadgar, vinstutdelning och dylikt, som kunna komma att meddelas av nämnden.

Allmänt har stadgats skyldighet för exportorganen att tillse, att alla berättigade intressen av att deltaga i exporten bli tillgodosedda och att exporten, om det befinner sig nödvändigt, fördelas mellan exportörerna enligt grunder som fastställas av nämnden. Vidare har förutskickats, att företagen, om nämnden så finner angeläget, skola (exempelvis genom att utlysa särskilda exportauktioner) öppna möjligheter för exportörerna att inbördes tävla om exportleveranserna.

Jordbruksnämnden framhåller att behovet av ett organ motsvarande det så kallade fiskexportrådet och av en centralisering av fiskexporten till särskilda organ, såvitt gäller länder med centraliserad import, har dokumenterats vid upprepade tillfällen även under det gångna året. Enligt nämndens mening är det, om exportmöjligheterna skola kunna tillvaratas rationellt, oundgängligen erforderligt att exporten även i fortsättningen skall kunna regleras i den omfattning som nu tillämpas.

Nämnden behandlar därefter den i propositionen nr 81/1951 berörda frågan om inrättande av en till nämnden knuten *befattning för stödjande av fiskexporten*. Nämnden erinrar därvid om att Kungl. Maj:t, därest inom fiskerinäringen verksamma organisationer och företag kunnat enas om att anställa en gemensam sådan befattningshavare, haft befogenhet att för budgetåret 1951/52 lämna bidrag med 25 000 kronor ur clearingkassan för fisk.

Detta bidrag har emellertid icke kunnat tagas i anspråk, enär de berörda organisationerna och företagen icke ansett sig kunna ställa de i övrigt erforderliga medlen till förfogande. Nämnden erinrar vidare om att vid årets riksdag väckts förslag (motionerna nr I: 45 och II: 44) om inrättande från och med den 1 juli 1952 av en befattning som fiskeriattaché och om anvisande för budgetåret 1952/53 av erforderligt anslag till bestridande av kostnaderna för en sådan befattning. I anslutning till det anförda hemställer nämnden, att, därest förslaget om inrättande av en fiskeriattaché-tjänst icke bifalles av riksdagen, ett belopp av 75 000 kronor, varav 35 000 kronor från clearingkassan för fisk och 40 000 kronor från reservationsanslaget till Främjande av beredning och avsättning av fisk m. m., skall ställas till förfogande för bestridande av kostnaderna för inrättande av en befattning för stödjande av fiskexporten. Till stöd för sitt förslag har nämnden anfört i huvudsak följande.

Frågan om inrättande av en till nämnden knuten befattning för stödjande av fiskexporten har under det gångna året varit föremål för ytterligare överläggningar med berörda parter. Härvid har framkommit, att man inom fiskerinäringen alltjämt är av den bestämda uppfattningen, att en dylik befattning skulle vara till stor nytta för exporten. Bland annat har framhållits, att innehavaren av befattningen i hög grad skulle kunna bidra till undanröjande av inom olika länder uppställda administrativa importhinder ävensom till skapande av nya eller vidgade förutsättningar för avsättningen av svensk fisk utomlands. I detta sammanhang har särskilt pekats på de restriktiva importregleringar, som under den senaste tiden genomförts eller ifrågasatts i vissa länder, däribland Frankrike och Storbritannien. Nämnden erinrar vidare om att de förhandlingar, som nyligen förts i London med representanter för de fiskexporterande länderna, resulterat i överenskommelse om tillsättande av en kommitté bestående av experter från olika länder på fiskets område. Ovannämnda befattningshavare skulle enligt nämndens uppfattning bland annat kunna företräda landets intressen i en dylik kommitté.

De i fiskexportrådet ingående representanterna för exportnäringen ha — under hänvisning till att i Danmark och Norge så kallade fiskeriattachéer helt avlönas av statsmedel — förklarat att det i vart fall under nuvarande förhållanden, då stigande svårigheter på vissa exportmarknader gjorde sig gällande, finge anses ankomma på det allmänna att helt bekosta ifrågasvarande tjänst. Exportrådet har i överensstämmelse härmed uttalat, att hela kostnaden för den så kallade fiskexportmannen borde bestridas av statsmedel. Dessa skulle lämpligen kunna utgå dels ur reservationsanslaget till Främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. och dels ur clearingkassan för fisk. Kostnaderna ha därvid beräknats till omkring 75 000 kronor per år, varav omkring 25 000 kronor till lön, 20 000 kronor till traktement samt återstoden till resor och expenser.

Jordbruksnämnden framlägger slutligen förslag i fråga om bestridande av kostnaderna för *kvalitetskontroll vid export av fisk och fiskprodukter* under nästa budgetår. Nämnden erinrar därvid om att Kungl. Maj:t dels den 8 juni 1951 beslutat att ifrågasvarande kostnader under innevarande budgetår, i den mån de icke täckas av exportörernas kontrollavgifter, skola bestridas av medel som stå till förfogande för fiskprisregleringsverksamheten, dels

efter framställning av jordbruksnämnden sedermera genom beslut den 5 oktober 1951 medgivit, att nämnda kostnader, dock endast i den mån de icke täckas av exportörernas kontrollavgifter, ävensom kostnaderna vid beredning och inläggning av salt strömming, avsedd för försäljning inom riket, skola till ett belopp av högst 95 000 kronor bestridas ur clearingkassan för fisk. Jordbruksnämnden förklarar sig vara av den uppfattningen, att kostnaderna för kvalitetskontrollen ej heller under nästa budgetår skola kunna täckas av exportörernas kontrollavgifter. Enligt nämndens beräkningar erfordras ett tillskott av andra medel med ungefärligen samma belopp som det, vilket — utöver kontrollavgifterna — beräknas åtgå för kontrollen under innevarande budgetår, d. v. s. omkring 95 000 kronor. Enligt nämnden bör detta belopp icke täckas ur prisregleringskassan för fisk. Denna kassa kan nämligen i ett ansträngt konjunkturläge komma att helt behöva tillgripas för sitt egentliga ändamål. Nämnden hemställer därför om bemyndigande att för nästa budgetår för kontrollens genomförande ur clearingkassan för fisk få använda sammanlagt högst 95 000 kronor. Av sistnämnda belopp utgöra 35 225 kronor 33 öre tidigare inbesparade medel.

Föredragande statsrådet.

Föredragande statsrådet har anfört bland annat följande.

»Såväl år 1949 som år 1950 hade fiskerinäringen att kämpa med avsevärda svårigheter i form av sjunkande priser och minskad efterfrågan. I dessa avseenden synes en viss förbättring ha inträtt under år 1951. De genomsnittliga fiskpriserna ha sålunda under de tre första kvartalen av år 1951 legat över priserna under motsvarande tidsperioder år 1950. Ehuru exakta uppgifter ännu saknas för fjärde kvartalet 1951, torde förhållandet då ha varit i stort sett detsamma som under de föregående kvartalen. Den inhemska avsättningen har även hållit sig förhållandevis väl uppe under år 1951, och exportvärdet har stigit ej oväsentligt.

Samtidigt som utvecklingen i nyss angivna hänseenden får betecknas som någorlunda gynnsam, har fiskerinäringen emellertid under år 1951 fått vidkännas betydande avbräck till följd av den i vissa fall synnerligen kraftiga prisstegring, som under år 1951 inträffade å dess förnödenheter. Sistnämnda förhållande har givetvis återverkat ogynnsamt på näringens lönsamhet.

Det stöd i strävandena att uppnå skäligen priser vid fiskarens försäljning av sina fångster, som den prisreglerande verksamheten på fiskets område utgör, torde i detta läge vara erforderligt även under nästa budgetår. Denna verksamhet torde därför böra fortsätta. Jämväl grunderna för regleringen torde böra bibehållas i huvudsak oförändrade. Det torde sålunda få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd att handha prisregleringen i överensstämmelse med de allmänna riktlinjer, som riksdagen godkänt.

Prisregleringen är för närvarande grundad på förordningen den 17 juni 1948 om viss reglering av handeln med fisk, m. m. Giltighetstiden för denna förordning utgår den 30 juni 1952. En ny förordning i ämnet torde därför böra utfärdas. I avbidan på de förslag, som 1951 års fiskhandelsutredning kan komma att framlägga, synes det lämpligt att den nya förordningen får en giltighetstid av två år. Den nya förordningen torde böra ha i huvudsak samma innehåll som den gamla. Till frågan om de av statens jordbruksnämnd föreslagna ändringarna i förordningen återkommer jag i det följande.

Vad angår de allmänna riktlinjerna för prisregleringen vill jag i detta sammanhang erinra om att dåvarande chefen för jordbruksdepartementet i propositionen nr 81 till 1951 års riksdag angående regleringen av priserna på fisk m. m. under budgetåret 1951/52 framhöll att de riktlinjer, som riksdagen tidigare godkänt, bland annat inneburo att fiskerinäringens utövare skulle ha samma möjligheter som andra befolkningsgrupper att vid rationella produktionsförhållanden uppnå en skälig levnadsstandard och erhålla sin del i den allmänna välståndsutvecklingen. Med utgångspunkt härifrån gjorde han i sagda proposition vissa uttalanden angående sättet för handhavandet av prisregleringen. Till dessa uttalanden kan jag för min del helt ansluta mig.

Av den redogörelse, som jordbruksnämnden lämnat rörande kostnaderna för upprätthållande av prisregleringen, framgår att utbetalningarna av pristillägg och prisutjämningsmedel för år 1951, i motsats till år 1950, understigit summan av influtna regleringsavgifter med bortåt 1 000 000 kronor. Behållningen av prisregleringsmedel utgjorde sålunda den 1 januari 1952 närmare 2 300 000 kronor mot cirka 1 300 000 kronor den 1 januari 1951. Att märka är dock att denna i och för sig gynnsamma utveckling delvis beror på att området för avgiftsbeläggningen utvidgats. Behållningen är vidare alltså jämt avsevärt mindre än den tidigare varit. Erinras må sålunda om att behållningen den 1 januari 1950 utgjorde omkring 3 400 000 kronor.

I likhet med jordbruksnämnden anser jag att prisregleringen även under nästa budgetår i princip bör bedrivas så att den blir självförsörjande. Jag anser mig alltså icke kunna föreslå att, såsom en av fiskarens organisationer ifrågasatt, anslag å riksstaten skulle utverkas för genomförande av prisregleringen.

Jordbruksnämnden har förordat att prisregleringsföreningarna skola få disponera sina statslån och de riksbankskrediter, för vilka staten ställt garanti, till deras fulla belopp jämväl under budgetåret 1952/53. Jag tillstyrker detta förslag. Vad angår frågan om erläggande av ränta å lånen har nämnden förklarat sig icke ha något att erinra emot att föreningarna, i enlighet med ett av dem och jordbruksnämndens råd uttalat önskemål, för nästa budgetår erhålla räntefrihet för lånen till deras fulla belopp. Därest en dylik förmån icke ansåges kunna beviljas har nämnden hemställt att föreningarna, i likhet med vad som är fallet för innevarande budgetår, under nästa budgetår skola vara befriade från att betala ränta å lånens halva belopp.

Rörande denna fråga vill jag erinra om att dåvarande chefen för jordbruksdepartementet i propositionen nr 81/1951 uttalade att han tidigare förutskickat att förmånen av räntefrihet skulle upphöra den 30 juni 1951 men att han med hänsyn till de svårigheter, som utvecklingen inom fiskerinäringen kunde väntas komma att medföra för föreningarna, såsom en övergångsåtgärd ville förordna att föreningarna under budgetåret 1951/52 skulle vara befriade från att betala ränta å lånens halva belopp. På återstoden av lånet borde utgå ränta efter 3,5 procent. Vad sålunda anförts godkändes av riksdagen. Några omständigheter, som kunna motivera ett återinförande av räntefrihet för lånens hela belopp, föreligga enligt min mening icke. Med hänsyn till de svårigheter, under vilka föreningarna allttjämt ha att arbeta, vill jag däremot icke motsätta mig att föreningarna även under budgetåret 1952/53 skola bibehållas vid förmånen att vara befriade från skyldighet att betala ränta å lånens halva belopp. På återstoden av lånen bör liksom under innevarande budgetår utgå ränta efter 3,5 procent.

Den centralisering av exporten till särskilda organ, som under innevarande budgetår tillämpats beträffande länder med centraliserad import, synes ha fungerat tillfredsställande. Såsom jordbruksnämnden framhållit torde en dylik anordning erfordras även under nästa budgetår, om exportmöjligheterna skola kunna utnyttjas på ett tillfredsställande sätt. Jag förordar därför, att exporten jämväl under budgetåret 1952/53 skall regleras enligt i huvudsak de grunder, som tillämpats under innevarande budgetår.

För såväl innevarande budgetår som budgetåret 1950/51 har Kungl. Maj:t ägt befogenhet att, därest berörda organisationer och företag kunnat enas om att tillsätta en befattningshavare med uppgift att verka för fiskexporten, medge att bidrag till täckande av kostnaderna för denne befattningshavare finge utgå ur clearingkassan för fisk med ett belopp av intill 25 000 kronor för vardera budgetåret. Någon sådan befattning har emellertid ej blivit inrättad, beroende på att enskilda medel ej kunnat uppbringas för täckande av återstoden av kostnaderna. Jordbruksnämnden har nu förordat att det allmänna under nästa budgetår skulle påtaga sig samtliga kostnader för en dylik befattning. Dessa kostnader har nämnden uppskattat till sammanlagt omkring 75 000 kronor om året. Enligt min mening kan det emellertid icke anses lämpligt att statsmakterna skulle påtaga sig samtliga kostnader för en dylik befattning, vars innehavare ju skulle ha till främsta uppgift att tillvarataga en viss yrkesgrupps kommersiella intressen på utländska marknader. Med hänsyn till den betydelse, som fiskexporten äger även ur det allmännas synpunkt, och till de kostnadsökningar som inträtt vill jag dock ej motsätta mig att den del av kostnaderna för en dylik befattning, som det allmänna skall bära, skall höjas. Denna andel torde dock ej böra överstiga 50 000 kronor. I enlighet med det anförda torde Kungl. Maj:t böra äga befogenhet att medge, att bidrag till täckande av kostnaderna för en sådan befattningshavare som nu nämnts för budgetåret 1952/53 må utgå med intill 50 000 kronor. Av detta belopp torde hälften böra utgå ur clearingkas-

san för fisk och hälften ur reservationsanslaget till Främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.

I förevarande sammanhang torde jag jämväl få beröra frågan om finansieringen av kostnaderna för kvalitetskontroll vid export av fisk och fiskprodukter. På sätt framgår av propositionen nr 81/1951 uttalade dåvarande departementschefen år 1951 att dessa kostnader, eftersom verksamheten hade till syfte att främja exporten av fisk och fiskkonserver, syntes i huvudsak böra bestridas av avgifter som uttoges av exportörerna. Eftersom kontrollen jämväl förbättrade möjligheterna för fiskarna att få godtagbara priser på deras fångster, syntes det vidare rimligt att, i den mån icke samtliga kostnader för kontrollen kunde täckas på nu angivet sätt, återstoden skulle bestridas av regleringsavgifterna på fisk. Vad sålunda anförts lämnades utan erinran av riksdagen. Genom beslut den 8 juni 1951 föreskrev Kungl. Maj:t även att kostnaderna under budgetåret 1951/52 för kvalitetskontroll vid export av fisk och fiskprodukter skulle, i den mån de icke täcktes av exportörernas kontrollavgifter, bestridas av de medel, som stode till förfogande för fiskprisregleringsverksamheten. Efter en av jordbruksnämnden i skrivelse den 10 juli 1951 gjord framställning fann Kungl. Maj:t emellertid sedermera genom beslut den 5 oktober 1951 gott föreskriva, att nämnda kostnader, dock endast i den mån de icke täcktes av exportörernas kontrollavgifter, ävensom kostnaderna vid beredning och inläggning av saltströmning, avsedd för försäljning inom riket, skulle till ett belopp av högst 95 000 kronor bestridas ur clearingkassan för fisk. Jordbruksnämnden har nu anfört att nämnden låtit igångsätta vissa utredningar för att utvärdera möjligheterna att höja avgifterna för kontrollen och nedbringa kostnaderna för denna. Av de utredningsresultat, som hittills föreläge, syntes det emellertid ovisst om förutsättningar nu funnes för vidtagande av dylika åtgärder. Nämnden vore därför av den uppfattningen, att kostnaderna för kvalitetskontrollen ej heller under nästa budgetår skulle kunna täckas av exportörernas kontrollavgifter. Enligt nämndens beräkningar torde av andra medel ett tillskott erfordras med ungefärligen samma belopp som det, vilket — utöver kontrollavgifterna — beräknades åtgå för kontrollens fullgörande innevarande budgetår, d. v. s. omkring 95 000 kronor. Att täcka detta belopp ur prisregleringskassan för fisk syntes icke böra ifrågakomma med hänsyn till att denna kassa i ett ansträngt konjunkturläge kunde komma att helt behöva tillgripas för sitt egentliga ändamål. Nämnden ville därför föreslå, att den skulle erhålla bemyndigande att för nästa budgetår för kontrollens genomförande ur clearingkassan för fisk använda sammanlagt högst 95 000 kronor. I detta sammanhang har även pekats på att motsvarande avgifter i Norge och Danmark vore lägre än de svenska, beroende på det tillskott av statsmedel som lämnades i dessa länder, samt på att de svenska fiskvarorna, därest avgifterna höjdes, skulle få minskad konkurrenskraft på världsmarknaden.

För egen del finner jag, i överensstämmelse med vad dåvarande chefen för

jordbruksdepartementet år 1951 uttalat i frågan, det riktigt att kostnaderna för kontrollen i huvudsak skola bäras av exportörerna. Jag finner det därför nödvändigt att frågan om en höjning av dessa avgifter skall övervägas ytterligare. För att den svenska exporten ej skall komma i ett alltför ogynnsamt konkurrensläge vill jag emellertid ej motsätta mig att en viss del av de medel, som nu finnas i clearingkassan för fisk, skall få användas för nu ifrågavarande ändamål. Beloppet torde emellertid ej böra överstiga 75 000 kronor. I den mån de avgifter, som exportörerna erlagga, jämte nyssnämnda tillskott ur clearingkassan ej skulle förslå för att täcka kostnaderna för kontrollen, torde det felande beloppet böra få tagas ur prisregleringsavgifterna på fisk.»

Utskottet.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att under år 1951 en viss förbättring synes ha inträtt i fiskerinäringens läge såvitt avser fiskpriser och avsättningsförhållanden. Samtidigt härmed har emellertid näringens lönsamhet ofördelaktigt påverkats av de väsentligt stegrade produktionskostnaderna. Med hänsyn härtill torde den prisreglerande verksamheten på fiskets område uppenbarligen böra bibehållas även under nästa budgetår.

Såsom statens jordbruksnämnd anfört har man från fiskarorganisationernas sida uttryckt sin tillfredsställelse med det hittills tillämpade regleringssystemet och förordat en fortsatt prisreglering enligt huvudsakligen samma grunder. Utskottet vill för sin del framhålla, att detta system effektivt synes ha bidragit till att hålla de genomsnittliga fiskpriserna på en skälig nivå samt skydda fiskarena mot förluster, som eljest kunnat drabba dem till följd av prisfall i överskottssituationer. Utskottet biträder därför Kungl. Maj:ts förslag, att grunderna för regleringen skola bibehållas i huvudsak oförändrade och att det alltså skall ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd att handha prisregleringen i överensstämmelse med de allmänna riktlinjer riksdagen tidigare godkänt. Utskottet ansluter sig även till den i propositionen uttalade åsikten, att prisregleringen även under nästa budgetår i princip bör bedrivas så att den blir självförsörjande. Utskottet kan således icke förorda, att särskilda statsmedel skola beviljas för genomförande av prisregleringen. Vad i berörda hänseenden anförts i motionerna I: 391 och II: 523 synes icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag i fråga om de statslån och riksbankskrediter, som stå till prisregleringsföreningarnas föfogande.

Beträffande exporten av fisk har i motionerna I: 391 och II: 523 gjorts gällande, att oklarhet råder i fråga om möjligheterna att fritt exportera till länder, som sakna centraliserad importmarknad. Till stöd för sin framställning i denna del ha motionärerna anfört, att statens jordbruksnämnd

i ett fall förhindrat fiskexport till sådant land. Motionärerna ha i detta sammanhang hemställt om vissa uttalanden från riksdagens sida.

Med anledning härav får utskottet — under hänvisning till den förut lämnade redogörelsen — erinra, att fisk och fiskprodukter alltsedan den 1 december 1950 må under vissa villkor av svenskt företag utan särskild licens exporteras till det s. k. OEEC-blocket — däribland Västtyskland — och dessutom till ett stort antal länder i övrigt. Som villkor för licensfriheten gäller bland annat, att företaget låtit hos jordbruksnämnden inregistrera en förbindelse av innebörd, att exporten endast skall avse fisk som inköpts enligt gällande regleringsbestämmelser. Fiskexporten till länder med centraliserad import är däremot för närvarande koncentrerad till vissa organ, som under särskilda förutsättningar tillerkänts ensamrätt till denna export. I föreliggande proposition förordas, att exporten till sistnämnda länder även under nästa budgetår skall regleras enligt i huvudsak nu gällande grunder.

Enligt vad utskottet inhämtat från statens jordbruksnämnd torde det av motionärerna i förevarande sammanhang åberopade fallet avse ett av nämnden i april 1951 handlagt ärende rörande fiskexport till Västtyskland. Sedan jordbruksnämnden i detta ärende på närmare angivna skäl beslutat, att två särskilda företag tills vidare icke skulle äga utföra fisk utan licens, anförde Blekinge fiskareförbund vissa klagomål hos riksdagens justitieombudsman. Efter utredning fann justitieombudsmannen enligt beslut den 19 december 1951 de mot jordbruksnämnden anförda klagomålen icke föranleda någon vidare åtgärd.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden får utskottet avstyrka bifall till motionerna I: 391 och II: 523 även såvitt nu är i fråga. Vad angår propositionen i förevarande del biträder utskottet förslaget om att fiskexporten till länder med centraliserad import under budgetåret 1952/53 skall regleras enligt i huvudsak de grunder, som tillämpas under innevarande budgetår.

Enligt beslut av 1951 års riksdag äger Kungl. Maj:t för innevarande budgetår befogenhet att, därest berörda organisationer och företag kunna enas om att tillsätta en befattningshavare med uppgift att verka för fiskexporten, medgiva att bidrag till täckande av kostnaderna för denna befattningshavare må utgå ur clearingkassan för fisk med ett belopp av intill 25 000 kronor. Någon sådan befattning har emellertid icke blivit inrättad, beroende på att enskilda medel ej kunnat uppbibras för täckande av återstoden av kostnaderna. I propositionen förordas nu, att det allmännas andel av kostnaderna för befattningshavaren — vilka beräknats uppgå till sammanlagt 75 000 kronor — för nästkommande budgetår skall höjas till 50 000 kronor.

Under hänvisning till riksdagens tidigare beslut i denna fråga uttalas i motionerna I: 45 och II: 44, att kostnaderna för nämnda tjänsteman helt böra täckas av allmänna medel. I anslutning härtill yrkas, att en befattning som fiskeriattaché skall inrättas från och med nästa budgetår.

Det svenska fiskets lönsamhet torde otvivelaktigt vara i hög grad bero-

ende av dess exportmöjligheter. Enligt utskottets mening skulle en befattningshavare med speciell uppgift att främja fiskexporten kunna verksamt bidra till en utvidgad avsättning av svensk fisk i utlandet. Med anledning av yrkandet i motionerna I: 45 och II: 44 vill utskottet därför förordna, att det allmänna helt skall åtaga sig kostnaderna för ifrågavarande befattning. Utskottet tillstyrker alltså, att ett belopp av 75 000 kronor skall ställas till Kungl. Maj:ts förfogande till kostnaderna för inrättande av befattningen från och med nästa budgetår. Av detta belopp torde 35 000 kronor bära utgå från clearingkassan för fisk och 40 000 kronor från reservationsanslaget till Främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser rörande ifrågavarande befattningshavares arbetsuppgifter, stationeringsort samt tjänstgöringsförhållanden i övrigt.

Kungl. Maj:ts framställning i fråga om finansieringen av kostnaderna för kvalitetskontroll vid export av fisk och fiskprodukter föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet, att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 45 och II: 44 ävensom med avslag å motionerna I: 391 samt II: 523, medgiva, att för tiden till och med den 30 juni 1953 reglering av priserna på fisk ävensom av exporten av fisk av vissa slag må anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder utskottet förordat.

Stockholm den 8 maj 1952.

På jordbruksutskottets vägnar:

ALLAN ANDERSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Anderberg, Svedberg*, Näslund, Bertil Andersson, Bror Nilsson, Ebbe Ohlsson*, Mossberger, Yngve Persson och Björnberg; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Tungelsta, Johnsson i Kastanjegården*, Gustafson i Dädesjö, Jacobson i Vilhelmina, Jonsson i Järvsand*, Ahlsten, Utbult* och Boman i Stafsund, fru Boman samt herr Arweson.

* Ej närvarande vid justeringen.